

Zakonodavne aktivnosti

Dubravka Jadro

Pomoćnica ministra zdravstva i socijalne skrbi za pravne poslo

Poštovani čitatelji!

Na području zakonodavne aktivnosti 2004. godina bila je obilježena početkom procesa usklađivanja domaćih propisa sa pravnom stečevinom Europske unije sukladno Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji.

U djelokrugu zdravstva u tom smislu potrebno je istaknuti značaj donošenja dva zakona i to Zakona o zaštiti prava pacijenata koji je Hrvatski sabor donio 19. studenoga 2004. godine te koji je objavljen u «Narodnim novinama», br. 169/2004 i Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja donesenog 3. prosinca 2004. godine te objavljenog u «Narodnim novinama», br. 177/2004.

Ovom prigodom htjela bih prikazati osnovne odrednice Zakona o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja.

Treba istaknuti da su pri izradi Zakona poštivane odredbe Konvencije o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine: Konvencije o ljudskim pravima i biomedicini, Dodatnog protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine o zabrani kloniranja ljudskih bića i Dodatnog protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine, u vezi presađivanja organa i tkiva ljudskog porijekla koju je Hrvatski sabor potvrdio 14. srpnja 2003. godine.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona u Republici Hrvatskoj uzimanje i presađivanje dijelova ljudskoga tijela u svrhu liječenja smije se obaviti samo na način i pod uvjetima određenim tim Zakonom.

Treba naglasiti da Zakon sadrži odredbe o uzimanju dijelova tijela od živog darivatelja, uzimanje dijela tijela s umrle osobe, a poseban dio Zakona regulira sustav uzimanja i presađivanja ljudskog tijela u svrhu liječenja.

Svaki zahvat u vezi s uzimanjem i presađivanjem dijelova ljudskoga tijela smije se obaviti samo ako je to medicinski opravdano, odnosno ako je to najpovoljniji način liječenja.

Uzimanje i presađivanje dijelova ljudskoga tijela u svrhu liječenja mora se provoditi u skladu s odgovarajućim profesionalnim obvezama i standardima.

Vežano uz uzimanje organa ili tkiva od živog darivatelja određeno je da se ti postupci mogu provesti isključivo u svrhu liječenja primatelja ako ne postoji odgovarajući organ ili tkivo umrle osobe te ne postoji druga, približno jednaka metoda liječenja. O svakom takvom postupku odlučuje etičko povjerenstvo zdravstvene ustanove u kojoj će se izvršiti presađivanje.

Prema novome Zakonu dijelovi tijela s umrle osobe smiju se uzeti radi presađivanja samo ako se darivatelj za života nije tome u pisanom obliku protivio. Pisanu izjavu pacijenta o nedarivanju izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite dostavlja ministarstvu nadležnom za zdravstvo koje vodi državnu listu nedarivatelja.

Pored vođenja liste nedarivatelja, ministarstvo nadležno za zdravstvo vodi i nacionalnu listu čekanja te evidencije o mogućim darivateljima i primateljima.

Uzeti dijelovi tijela dodjeljuju se vodeći računa o njihovoj pravičnoj dostupnosti primateljima sa nacionalne liste čekanja i u skladu sa transparentnim, objektivnim i općeprihvaćenim medicinskim kriterijima.

Posebno treba naznačiti da je dužnost ministarstva nadležnog za zdravstvo i koordiniranje rada timova uključenih u postupak utvrđivanja smrti mogućih darivatelja, uzimanja, presađivanja dijelova ljudskoga tijela, tipizacije i utvrđivanja podudarnosti tkiva te odabira primatelja.

U cilju učinkovite primjene Zakona posebna je obveza ministarstva nadležnog za zdravstvo

upoznavanje zdravstvenih radnika i javnosti o potrebi za organima i tkivima, pružanje obavijesti o uvjetima za uzimanje i presađivanje organa i tkiva, uključujući i pitanja koje se odnose na suglasnost, posebice s obzirom na uzimanje organa s umrle osobe.

Na kraju treba istaknuti da se uzimanjem i presađivanjem organa i tkiva te pohranjivanjem i razmjenom tkiva smiju baviti samo zdravstvene ustanove koje ispunjavaju propisane uvjete za obavljanje te djelatnosti. Ovlaštene zdravstvene ustanove u cilju razmjene tkiva radi presađivanja trebaju surađivati s drugim ovlaštenim zdravstvenim ustanovama u Republici Hrvatskoj kao i sa srodnim stranim i međunarodnim organizacijama na ovom području.

Može se zaključiti da Zakon određuje jasne kriterije medicinskoj praksi na području transplantacijske medicine čime se Republika Hrvatska uključuje u red europskih zemalja koje su razinu medicinske znanosti toga područja medicinski pravno uredile. Na taj način stvara se i pravna sigurnost osoba koje traže takvu vrstu medicinske pomoći kao i osoba koje je pružaju.